

Силабус
навчальної дисципліни
Професійна етика
2020-2021 навчальний рік

Освітньо-професійна програма «Здоров'я людини. Фізична реабілітація»

Спеціальність **014 Середня освіта (Здоров'я людини)**

Предметна спеціальність

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Рівень вищої освіти **бакалавр**

Викладач (і)	Попова Ольга Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти
Посилання на сайт	
Контактний тел.	066-140-23-56
Е-mail викладача:	poi2009bam@ukr.net
Графік консультацій	П'ятниця, 14.00 – 16.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
6/180	30	30	120	екзамен

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: професійна етика, етичні цінності педагога, моральна свідомість педагога, моральна культура педагога, культура спілкування вчителя, академічна доброчесність педагога.

Мета та предмет курсу: виявлення і розкриття основних проблем етики, характеристика базових етичних категорій, концепцій, понять, методів професійної етики, отримання вмінь їх самостійно застосовувати в безпосередній практичній життєдіяльності, а також набуття навичок, орієнтації у вирішенні складних моральних проблем.

Завдання курсу: підвищити моральну культуру особистості майбутнього педагога. Використовувати отримані знання для морального вдосконалювання й

відповідального ставлення до себе, власного життя й інших людей у професійній діяльності.

Завдання курсу:

1. Ознайомити здобувачів вищої освіти зі специфікою професійної етики педагога.
2. Проаналізувати основні морально-етичні проблеми, пов'язані з професійною діяльністю вчителя.
3. Сформуванню розуміння майбутніми педагогами специфіки функціонування моралі в закладах освіти.
4. Виробити вміння розмежовувати конфлікти й конфліктні ситуації, пов'язані з дотриманням моральних принципів і норм, та правильно їх розв'язувати.
5. Інтегрувати набуті знання для оптимізації педагогічної діяльності.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК 4. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Етика як наука про мораль. Основні етичні категорії

Тема 1–2. Предмет і завдання етики і професійної етики

Походження термінів «етика» і «мораль», спільне та відмінне між ними. Предмет етики. Взаємозв'язок етики з онтологією, гносеологією, аксіологією, праксеологією, футурологією, естетикою, психологією, педагогікою, історією, етнографією, культурологією, мистецтвознавством, іншими науками, які досліджують буття людини. Основні функції етики. Виникнення професійної етики. Основні принципи професійної етики («золоте правило моралі», справедливість розподілу ресурсів, виправлення етичних порушень і помилок, принципи максимуму і мінімуму прогресу, повага до інших, безконфліктність). Теоретична та прикладна етика в структурі етичного знання. Причини виникнення професійної та прикладної етики. Проблеми і завдання лікарської, біомедичної, журналістської, економічної, інженерної, комп'ютерної, юридичної етики та етики менеджменту. Кодекси професійної етики.

Змістовий модуль 2. Мораль і моральна свідомість

Тема 3-4. Мораль і моральна свідомість

Природний чи надприродний феномен моралі. Різноманіття тлумачень сутності моралі. Співвідношення понять «мораль» і «моральність». Антиномічність та імперативність моралі. Моральна свідомість та моральна

практика – структурні елементи моралі. Специфіка моральних відносин та моральної діяльності. Концепції походження моралі. Суть релігійних, натуралістичних, соціально-історичних концепцій походження моралі. Регулятивна, оцінно-імперативна, комунікативна, пізнавальна, виховна, орієнтувальна функції моралі. Співвідношення моралі, звичаю, права, релігії і політики. Поняття «моральна свідомість». Класична структура моральної свідомості. Почуття й емоції як первинні елементи моральної свідомості. Теорія моральних почуттів. Психологічний та ідеологічний, емоційно-почуттєвий та раціонально-теоретичний рівні моральної свідомості. Індивідуальна, групова та суспільна моральна свідомість

Змістовий модуль 3. Основні етапи історичного розвитку моралі

Тема 5 – 6. Історичний розвиток моралі

Мораль у первісному суспільстві. Кровноспоріднені відносини як організаційний та нормативний принцип родового суспільства. Антропоморфізм, анімізм, тотемізм, фетишизм, магія, ритуали, обряди і міфи як елементи моралі. Мораль рабовласницького суспільства. Особливості відносин між рабовласниками і рабами. Моральні чесноти і вади вільних громадян рабовласницького суспільства. Мораль Давньої Греції і Риму. Відмінності у моралі грецьких міст-держав. Вплив реформ в Афінах на гармонізацію моралі. Військова підготовка, жорстокість звичаїв, специфіка місцевих законів. Наділення вільних громадян високими моральними чеснотами та перебування рабів поза сферою моралі – характерні риси давньоримської моралі. Родина як базовий елемент давньоримського суспільства. Становий характер моралі. Вплив римського права та мораль. Мораль феодального суспільства. Ознаки феодалізму. Піраміда відносин особистої залежності у феодальному суспільстві. Поява професійних етичних кодексів. Традиціоналізм, патерналізм та корпоративність – основні особливості середньовічної моралі. Специфіка дворянської моралі. Вплив релігії на мораль в період Середньовіччя. Мораль епохи Відродження. Гуманістичні цінності та негативні сторони Ренесансу. Вплив реформації на духовне життя цього періоду. Мораль буржуазного суспільства. Формування буржуазії як класу. Перебудова системи моральних цінностей, пов'язана з встановленням капіталістичних відносин. Індивідуалізм як ключова ознака буржуазної моралі. Тенденції розвитку буржуазної моралі.

Соціологічний, неопозитивістський, екзистенціальний підходи в етичних теоріях к. ХІХ- початку ХХ ст.

Змістовий модуль 4. Моральні проблеми особистості

Тема 7-8. Проблема загальнолюдських цінностей

Свобода людини, її практичні та моральні виміри (свобода дії, свобода вибору, свобода волі, відповідальність). Вчинок як першоелемент людської діяльності. Вчинок і його моральна оцінка. Проблема співвідношення уклеї і засобів людської діяльності. Спілкування як царина людської моральності. Парадигма спілкування в сучасній культурі. Відкритість, замкненість, монологічність і діалогічність людської особистості. Моральні виміри спілкування. Різноманіття передумов і вимірів людського спілкування: моральний аспект. Любов як феномен людського спілкування, моральні засади дружби. Толерантність, повага, співчуття, милосердя, їхня моральна цінність. Моральні конфлікти і шляхи вирішення. Етикет як морально-етична культура спілкування.

Змістовий модуль 5. Загальнообов'язкові та особові форми вираження моральної вимоги

Тема 9 – 10. Моральні вимоги та моральні цінності особистості

Моральна вимога – найпростіший елемент морального феномену. Спільні ознаки всіх виявів моральних вимог. Загальнообов'язкові форми вираження моральної вимоги – моральна норма, моральна якість, моральний принцип, моральний ідеал, моральні цінності. Моральна норма як найпростіший вид моральної вимоги. Моральні чесноти та моральні вади як результатом виявлення необхідних і загальних ознак стійких позитивних та негативних моральних якостей людини. Моральний ідеал як пошук досконалості. Властивості моральних цінностей. Ієрархія моральних цінностей. Особові (суб'єктні) форми вираження моральних вимог - обов'язок, відповідальність, сором, гордість, честь, гідність, совість. Добро і зло – найзагальніші моральні оцінки. Концепції добра і зла. Відносне добро. Взаємозв'язок добра і зла. Протоформи зла.

Змістовий модуль 6. Моральні аспекти професійної діяльності

Тема 11-12. Моральні аспекти професійної діяльності майбутнього фахівця

Умови виникнення й призначення професійної етики. Види професійної етики, їх гуманістична спрямованість. Моральна культура сучасної ділової людини. Моральні виміри в царині здоров'я людини.

Змістовий модуль 7. Корпоративна культура та етика

Тема 13-14. Корпоративна культура та етика майбутніх фахівців

Інституалізація етичних та психологічних основ діяльності організацій. Типи і функції корпоративної культури. Корпоративні цінності, корпоративний дух. Формування корпоративної культури.

Змістовий модуль 8. Етика конфлікту та методології прийняття етичних рішень у професійних ситуаціях

Тема 15-16. Моральна культура педагогічного спілкування та шляхи її формування

Структура спілкування. Роль міжособистісних взаємин у спілкуванні. Види та рівні спілкування. Способи впливу на людей під час спілкування. Педагогічний такт як основа професійної діяльності.

Змістовий модуль 9. Людина в пошуках сенсу життя

Тема 17-18. Розуміння сенсу життя майбутніми фахівцями Поняття «сенс життя».

Проблема місця, ролі, призначення людини у світі. Ототожнення сенсу життя з метою, яку ставить собі індивід. Моделі сенсу життя на основі змісту загальнолюдських цінностей: гедонізм (сенс життя в отриманні максимальної кількості насолод), евдемонізм (сенс життя в тому, щоб бути щасливим), утилітаризм (сенс життя зводиться до отримання особистої користі і вигоди), прагматизм (сенс життя в багатстві, володінні матеріальними цінностями, комфорті та престижі), корпоративізм (сенс життя пов'язаний з спільністю інтересів обмеженої групи людей, що переслідує приватні інтереси), перфекціонізм (сенс життя в постійному самовдосконаленні), гуманізм (сенс життя пов'язують із служінням іншим людям, повагою до людської гідності і з турботою про благо людей).

Змістовий модуль 10. Справедливість

Тема 19-20. Справедливість як етична категорія, її види, соціальна справедливість

Справедливість. Міфологічні уявлення про справедливість. Принципи справедливості в моральних заповідях. Справедливість і обов'язок. Критерії уявлень про справедливість. Справедливість на ранніх етапах розвитку суспільної свідомості. Геракліт, піфагорійці, Демокрит та софісти про справедливість. Критика софістів Сократом. Справедлива держава Платона. «Геометрична» та «арифметична» рівність. Розподільча та зрівняльна

справедливість в Аристотеля. Умови справедливого. Концепція динамічної справедливості Епікура. Трактатування справедливості Цицероном. Християнство про справедливість Бога. Соціальна справедливість у марксизмі. Концепції справедливості. Егалітарна, ліберальна, демократична, елітарна концепції справедливості. Справедливість у розумінні Дж. Ролза, її базові принципи. Поняття соціальної справедливості. Справедливість як різновидовий концепт. Види справедливості.

Змістовий модуль 11. Структура, функції та види ділового спілкування
Тема 21-22. Структура, функції та види ділового спілкування майбутніх фахівців

Комунікативний, перцептивний, інтерактивний аспекти спілкування. Комунікативні бар'єри. Стратегія поведінки. Особливості сприйняття. Макро-, мезо- і мікрорівень спілкування. Функції спілкування. Критерії визначення видів та рівнів ділового спілкування. Міжособистісне, міжгрупове, міжсоціумне спілкування. Спілкування між особистістю та групою. Опосередковане і безпосереднє, діалогічне і монологічне спілкування. Імперативне та маніпулятивне спілкування.

Змістовий модуль 12. Академічна грамотність. Академічна доброчесність. Етичний кодекс ученого.

Тема 23–24. Поняття академічної грамотності та її структура. Розвиток критичного мислення як одна з ключових складників успіху науковця.

Академічна доброчесність як запорука якісної вищої освіти. Основні риси та функції академічної культури. Академічна нечесність та методи її запобігання. Етичний кодекс ученого.

Методи навчання:

Практичні заняття; презентації, навчальні дискусії; інтерактивні бесіди; інформаційно-комунікаційні технології. Під час підготовки до занять студенти розвиватимуть навички самостійного навчання, швидкого критичного читання, синтезу та аналітичного мислення

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): дотримання норм законодавства України щодо академічної доброчесності, активна участь на заняттях, своєчасне виконання завдань аудиторних занять та самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: аудиторії з мультимедійним забезпеченням.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінка студента формується таким чином:

- виконання практичних ситуативних завдань та самостійної роботи – 75 балів;
 - презентація підсумкової творчої роботи – 25 балів.
- Форма підсумкового контролю – екзамен.

Самостійна робота

Для отримання максимальної кількості балів студенти мають підготувати 15 доповідей (на вибір із запропонованих тем) з презентаціями.

1. Моральні цінності у сучасному українському суспільстві.
2. Структурні елементи професійної етики та їх взаємозв'язок.
3. Професійна етика як важливий елемент структури професійної діяльності.
4. Професійна етика як теорія та практика.
5. Професійна етика та інші науки про мораль.
6. Методологічні принципи професійної етики.
7. Значення професійної етики для сучасної освіти.
8. Обов'язок та відповідальність у теорії та життєвому досвіді людини.
9. Професійна етика професіонала: її рівень та критерії оцінювання.
10. Тенденції розвитку професійної етики в сучасному суспільстві.
11. Професійна солідарність і корпоративність у світлі професійної етики.
12. Ідеали та норми в акмеологічній культурі педагога.
13. Напрямки досягнення етико-аксіологічної спрямованості педагогічної діяльності.
14. Етичні принципи в педагогічному пізнанні.
15. Проблеми аксіологічного моделювання освітнього процесу.
16. Тенденції розвитку професійної етики педагога в сучасному суспільстві.
17. Свобода і моральна відповідальність у професійній діяльності педагога.
18. Самовиховання як вища духовна практична здатність особистості до програмування і регулювання поведінки та діяльності.
19. Культура та загальнолюдські цінності.
20. Аксіологія – філософське вчення про цінності.
21. Гуманістичний світогляд про цінності.
22. Роль вищих цінностей в житті педагога і суспільства.
23. Матеріальні і моральні цінності: вибір людини.
24. Обрані цінності – дзеркало сутності педагога.
25. Цінності як мета і як засіб.
26. Цінність як засіб вираження свободи людини.

27. Потреби та інтереси людини як віддзеркалення його ціннісних уявлень.
28. Розвиток культури та проблеми її кризи в сучасному суспільстві.
29. Педагогічна етика як регулятор діалогічної взаємодії вчителя й учнів.
30. Реформування педагогічної етики в контексті Болонського процесу.
31. Емоційна рівновага як необхідна якість професійної етики педагога.
32. Співвідношення фахової підготовки та морально-етичних якостей педагога.
33. Гендерна складова педагогічної етики.
34. Вуменризм: позитивні та негативні аспекти.
35. Особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців.
36. Принципи педагогічного такту.
37. Переконавання. Переконаність. Ідеал.
38. Перепони взаєморозуміння в педагогічному колективі.
39. Загальна та професійна культура педагога.
40. Конфлікт авторитетів у педагогіці.
41. Психологічний портрет «ідеального» педагога.
42. Основні засади колегіальності у вчительському колективі.
43. Педагогічна етика як відповідь на виклики сучасності.
44. Педагогічна етика та суспільні ідеали.
45. Роль педагога у визначенні системи цінностей учнів.
46. Педагогічне спілкування як діалог.
47. Конфліктні ситуації у педагогічному спілкуванні.
48. Культура мови і культура мовлення педагога.
49. Вербальні засоби професійно-педагогічного спілкування та їх види.
50. Комунікативність педагога.
51. Сутність і засоби невербальної комунікації.
52. Зовнішній та внутрішній діалог у педагогічному спілкуванні.
53. Класифікація і особливості стилів педагогічного спілкування.
54. Віртуальне спілкування: перспективи та небезпека.
55. Проблема спілкування в сучасному технологізованому світі.
56. Етикет як цінність культури.
57. Етикетні норми у взаємовідношенні вчителя й учнів.
58. «Золоті правила» бездоганної поведінки в суспільстві.
59. Професійний етикет у педагогіці.
60. Роль етикету у формуванні іміджу педагога.
61. Філософсько-гуманітарні проблеми педагогічного етикету.
62. Зовнішній вигляд педагога: табу в одязі.
63. Особистісні та професійні якості як основа іміджу педагога.

Критерії оцінювання кожного виду робіт

Вид заняття	Кількість балів
Виступ на практичному занятті	1-3 бали здобувач отримує за активну роботу

	на практичному занятті: правильне виконання домашніх завдань; публічний виступ, захист своєї роботи; активність на занятті; участь в обговоренні питань практичного заняття; рецензування відповідей інших доповідачів на занятті.
Самостійне виконання завдань	1-2 бали за кожен вчасно підготовлену доповідь з презентацією, обґрунтування власних суджень, аналіз наукової літератури з теми дослідження. Доповіді подають викладачеві дистанційно.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

ІНДЗ виконується студентами у формі письмового теоретико-методологічного перспективного плану власного розвитку або відрефлексованої і частково технологізованої програми самовдосконалення, що містить елементи антиципації, гіпотетичного розгортання життєвих шляхів власної самореалізації і самоутвердження. Для цього здобувачі вищої освіти протягом вивчення кожного із змістових модулів навчального курсу визначаються із низкою засадничих параметрів (ідеалізм – матеріалізм, гедонізм – аскетизм, мораль-моральність, способи подолання професійних дилем тощо), котрі є визначальними при складанні згаданої план-карти.

Перспективний план особистого розвитку складається із двох компонентів:

1. Короткостроковий (орієнтуючись на зону найближчого розвитку).
2. Довгостроковий (відповідно до власного уявлення ідеального образу самоактуалізованої особистості). Наприклад, “Я через 20 років”.

Проведення тематичного конкретно-соціологічного дослідження із складанням відповідної анкети для збору емпіричних даних і їх подальшого теоретичного узагальнення.

2. Складання глосарію категорій і понять з курсу.
3. Складання бібліографії з теми (оберіть самостійно).

Успішно виконана робота оцінюється як "зарахована". У випадку неповного висвітлення питань проєкту (перспективного плану особистого розвитку) робота повертається студентові на доопрацювання.

Екзамен проводиться у формі тестування. Студентам запропоновані тести з однією правильною відповіддю; завдання, які передбачають розгорнуту відповідь.

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Здирко Н. Г. Професійна етика : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 251 с.
2. Ващенко Г. Виховання чесності й принциповості : підручник для педагогів. Київ : Школяр, 2009. 385 с.
3. Ломачинська І. М. Професійна етика. Київ: Університет Україна, 2005. 237 с.
4. Малахов В. А. Етика. Курс лекцій : навч. посіб. 4-те вид. Київ : Либідь, 2002. 384 с.

Додаткові

1. Афанасьєв І. Діловий етикет. Етика ділового спілкування. Київ: Альтерпрес, 2003. 368с.
2. Бліхар В. С. Вплив цінностей на формування особистості в контексті філософсько-правових інтенцій. *Науковий вісник ЛьДУВС*. 2010. № 2. С. 405–413.
3. Валюк О. Я. Наукової концепції моралі й моральності. *Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України*. Проблеми сучасної психології. 2010. Вип. 7. С. 75–86.
4. Гасюк Л. М. До проблеми визначення сутності поняття «професійна етика». *Теоретичні питання освіти та виховання* : збірник наукових праць. 2001. Вип. 14. С.100–102.
5. Гасюк Л. М. Етика в українському вимірі. *Вісник Черкаського державного університету : Психолого-педагогічні науки*. 2010. Вип. 18. С.23–28.
6. Герасимчук А. А., Тимошенко О. І. Етика та етикет. Київ : ЄУ. 2006. 350 с.
7. Данильчук Л.А. Основи іміджу і етикету: навч. посіб. Київ: Кондор, 2004. 234 с.
8. Демків Т. В. Моральні пріоритети людського буття. *Наукові записки КУТЕП. Серія «Філософські науки»*. 2011. Вип. 9. С. 297–306.
9. Етика ділового спілкування: навч. посіб./ за ред. Т.Б. Гриценка, Т.Ф. Мельничук. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344с.
10. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навч.посіб. [2-е вид., перероб. і доп]. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224с.
11. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. Київ : МАУП, 2010. 312 с.
12. Клічук А. В. Етичний аналіз справедливості як універсальної категорії міжіндивідуальних взаємин. *Вісник Київського національного університету*

- ім. Тараса Шевченка. Серія «Філософія. Політологія».* 2010. № 100. С. 10–15.
13. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2002. 288 с.
 14. Мазурик М. Онтологічний вимір етичних категорій добра і зла. *Вісник НУ «ЛП».* Філософські науки. 2010. № 6. С. 25–31.
 15. Мовчан В. С. Етика: навч. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2007. 483 с.
 16. Момот М. О. Концепції справедливості в античній філософії права та їх сучасна інтерпретація. *Адвокат.* 2009. № 3 (102). С. 34–38.
 17. Москаленко В. В. Психологія соціального впливу : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
 18. Палеха Ю. І. Ділова етика: навч.-метод. посіб. [5-те вид., випр. й доп.]. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. 309с.
 19. Прикладна етика : навч. посібн. / Аболіна Т. Г. та ін. Київ, 2012. 392 с.
 20. Резніченко В. І., Михно І. Л. Довідник-практикум офіційного, дипломатичного, ділового протоколу та етикету. Київ: УНВЦ «Рідна мова», 2003. 479 с.
 21. Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Лапузіна О. М. Ділова етика: навч. посіб. Харків : НТУ «ХП», 2006. 364 с.
 22. Тимошенко Н. Л. Корпоративна культура: діловий етикет: [навч. посіб.]. Київ: Знання, 2006. 391 с.
 23. Тофтул М. Г. Етика : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 416 с.
 24. Хміль Ф. І. Ділове спілкування: навч. посіб.[для студ.вищ.навч. закл.]. Київ: Академвидав, 2004. 280 с.
 25. Цапова В. О. Ділова етика як складова частина духовно-етичного самовизначення людини. *Духовність українства.* 2002. № 4. С. 110 – 114.
 26. Шкурін О. І. Історичні етапи становлення сучасної моралі [Електронний ресурс]. *Науковий вісник Донбасу.* Електронне наукове видання. 2007. №1. URL:
http://alma-mater.luguniv.edu.ua/magazines/elect_v/NN1/r5/07soissm.pdf (дата звернення 25.08.2020)
 27. Фальковська Л. М. Справедливість як предмет соціально-психологічного дослідження. *Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави* : зб. наук. праць. Київ: Міленіум, 2011. Вип.11. С. 290–299.

Інтернет-ресурси

1. bdpu.org
2. Медіатека ІППОМ (ауд. 5 б 308).
3. <http://www.lib.ua-ru.net>

- 4 <http://ua-referat.com>
5. <http://www.ukrlit.vn.ua> <http://www.ukr-in-school.edu-ua.net>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Київ:
<http://www.nbuv.gov.ua/>
7. [http:// www. library. univ.kiev.ua/ukr/res/resour](http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/res/resour)
8. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html>
9. [http:// www. library. lviv.ua /](http://www.library.lviv.ua/)
10. <http://uk.wikipedia.org> – вільна енциклопедія.
11. www.osvita/org.ua – сайт Міністерства освіти і науки України
12. <http://znanium.com> - Електронно-бібліотечна система